

Mirovna konferenca odobrila italijansko mirovno pogodbo

Francoska linija bo tvo
la novo mejo med
Jugoslavijo in Italijo
LOTOV OKRCAL
ZAPADNE SILE

10. okt.—Kljub resne
vojškemu svarilu, da "sta-
demokracije" zapadnega zve-
zotstva izolirani "mlade de-
mokratije" vzhodni Evropi, je
italijanska mirovna pogod-
ba na mirovni konfe-
renci v Londonu, ki jo pred-
stavlja skupina slovenskih
držav so zahtevali po-
govorje o vseh kon-
kretnih vprašanjih in bili so
zelo glasoviti. Glasovanje
je zaključeno danes ob 3:15

se je glasovanje pri-
je ruski zunanji minister
v svojem govoru okra-
jinsko večino na konfe-
renci. Osebil je trditev, da so
Indija in Abesinija de-
javljali v poudarilu, da tri-
kotna sovrjetskih republik ni
reprezentativna konferenca.

10. okt.—Kljub resne
vojškemu svarilu, da "sta-
demokracije" zapadnega zve-
zotstva izolirani "mlade de-
mokratije" vzhodni Evropi, je
italijanska mirovna pogod-
ba na mirovni konfe-
renci v Londonu, ki jo pred-
stavlja skupina slovenskih
držav so zahtevali po-
govorje o vseh kon-
kretnih vprašanjih in bili so
zelo glasoviti. Glasovanje
je zaključeno danes ob 3:15

se je glasovanje pri-
je ruski zunanji minister
v svojem govoru okra-
jinsko večino na konfe-
renci. Osebil je trditev, da so
Indija in Abesinija de-
javljali v poudarilu, da tri-
kotna sovrjetskih republik ni
reprezentativna konferenca.

10. okt.—Kljub resne
vojškemu svarilu, da "sta-
demokracije" zapadnega zve-
zotstva izolirani "mlade de-
mokratije" vzhodni Evropi, je
italijanska mirovna pogod-
ba na mirovni konfe-
renci v Londonu, ki jo pred-
stavlja skupina slovenskih
držav so zahtevali po-
govorje o vseh kon-
kretnih vprašanjih in bili so
zelo glasoviti. Glasovanje
je zaključeno danes ob 3:15

se je glasovanje pri-
je ruski zunanji minister
v svojem govoru okra-
jinsko večino na konfe-
renci. Osebil je trditev, da so
Indija in Abesinija de-
javljali v poudarilu, da tri-
kotna sovrjetskih republik ni
reprezentativna konferenca.

10. okt.—Kljub resne
vojškemu svarilu, da "sta-
demokracije" zapadnega zve-
zotstva izolirani "mlade de-
mokratije" vzhodni Evropi, je
italijanska mirovna pogod-
ba na mirovni konfe-
renci v Londonu, ki jo pred-
stavlja skupina slovenskih
držav so zahtevali po-
govorje o vseh kon-
kretnih vprašanjih in bili so
zelo glasoviti. Glasovanje
je zaključeno danes ob 3:15

se je glasovanje pri-
je ruski zunanji minister
v svojem govoru okra-
jinsko večino na konfe-
renci. Osebil je trditev, da so
Indija in Abesinija de-
javljali v poudarilu, da tri-
kotna sovrjetskih republik ni
reprezentativna konferenca.

Amerika poslala novo noto Moskvi

Opozicija proti skup- ni kontroli Dardanel

Washington, D. C., 10. okt.—
Vest iz diplomatskih virov pravi,
da je ameriška vlada poslala
novo noto Rusiji, v kateri je po-
novno naglasila svojo opozicijo
proti skupni turško-sovjetski
kontroli strateške Dardanel-
ske ožine.

Moskva že dolgo pritiska na
Turčijo za skupno kontrolo in
obrambo ožine in predlaga je di-
rektna pogajanja. Turčija se u-
pira, ker ima na svoji strani
Ameriko in Veliko Britanijo.

Diplomatski krogi v Wash-
ingtonu so razkrili, da je Tur-
čija zavrnila sovjetsko noto z
zahtevo o skupni turško-ruski
kontroli Dardanelске ožine, ne
pa predloga glede direktnih po-
gajanj. Turška vlada v Ankari
je uverjena, da jo bosta Ameri-
ka in Velika Britanija še nade-
lje podpirala v opoziciji proti
Rusiji.

Miru na Kitaj- skem še ne bo

Prizadevanja ame- riškega generala se izjalovila

Nanking, Kitajska, 10. okt.—
Nobenega upanja ni za mir na
Kitajskem. To dejstvo je de-
monstriral generalissimo Chiang
Kaišek v svojem govoru po ra-
diju na predvečer obletnice kitaj-
ske republike.

V svojem govoru je dal razu-
meti, da ni izgleda za spravo
med njegovo centralno vlado in
komunistično stranko. Vse kaže,
da se bo civilna vojna na Kitaj-
skem nadaljevala.

Ameriški general George C.
Marshall, posebni odposlanec
predsednika Trumana, je pri-
znan, da so se njegovi napori za
spravo med centralno vlado in
komunisti izjalovili. On bo danes
odletel v Šanghaj, kjer bo kon-
feriral z generalom Enlajem,
besednikom kitajske komuni-
stične stranke.

Kaišek je v svojem govoru po-
novil zahtevo, da morajo komu-
nistične sile odložiti oržje.

Amerika lahko nasičuje svoje prebivalce

Washington, D. C., 10. okt.—
Predsednik je dejal, da bo Amerika
vedno lahko nasičevala svoje
prebivalce, ker ima dovolj živil.
Ona bo lahko pomagala tudi
prebivalcem drugih držav, v
katerih ljudje stradajo.

italijanske mirovne pogodbe.
Mirovna konferenca ni storila
skoro ničesar v zvezi z iskanjem
novih rešitev problemov, ki bi
bile za vse sprejemljive. To le
dokazuje važnost načela koope-
racije med vesilami, čeprav se
je tudi to načelo po krivdi za-
padnih sil izkazalo za oviro.

Slovenske države so za usta-
novitev prijateljskih odnosov z
drugimi državami. Za sedanj-
ji razkol so odgovorne zapadne
sile. Če bi bile slednje v res-
nici za demokratični mir, bi se
vsa vprašanja in problemi lahko
rešili.

Domače vesti

Še v bolnišnici

Duluth, Minn.—V bolnišnici
St. Mary's se še vedno nahaja
rojkinja J. Kunstelj iz Gilber-
ta. V isti bolnišnici čaka opera-
cije tudi Frank Belaj iz Virgini-
je, Minn.

Išče brata

Helena Ličan, rojena Iskra,
doma iz Zablji pri Ilirski Bistri-
ci, oziroma iz Podgraje št. 13,
Slovensko Primorje, Jugoslavija,
želi izvedeti za svojega brata
Jožeta Iskro. Prosi ga, naj se
zglasi.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Po dolgi bolezn
je v bolnišnici umrl Frank Ma-
raz, star 56 let, doma iz Slavine
pri Gorici, v Ameriki 26 let. Bil
je član društva 264 SNPJ na
zapadni strani in SDZ. Tukaj
zapuša ženo in poročeno hčer,
v starem kraju pa dve sestri.—
Umrla je Angela Rudman, ro-
dom Hrvatice, stara 74 let in
članica HBZ. Tukaj zapuša se-
dem sinov, v Anacondi, Mont.,
pa brata Johna Popoviča.—V
bolnišnici je umrla Johana Me-
le, rojena Svete, stara 69 let, do-
ma iz Kamnika pri Preserju, v
Ameriki od 1899. Bila je člani-
ca KSKJ, SZZ in K. of C. Tu-
kaj zapuša moža, pet sinov, dve
hčeri in pet vnukov, v starem
kraju pa brata.— Pri družini
Walter Lampe v Collinwoodu so
se oglasile rojenice in pustile
hčerko, pri družini Albert Phil-
lips pa sinčka.

Sarnoff napovedal kontrolno vremena

Nova odkritja na polju radijske vede

New York.—David Sarnoff,
predsednik Radio Corp. of Ame-
rica, je napovedal, da postoj
možnost kontrole vremena, do-
stavljanja pošte po radiju in raz-
govora med osebami s pomočjo
radija po vsem svetu.

Sarnoff je razkril svoje napo-
vede na proslavi, ki je bila pri-
rejena ob priliki 40-letnice nje-
govega udejstvovanja na polju
radija. Dejal je, da v zadnjih
štiridesetih let je razvoj radija
zelo napredoval in je dostavil:
"Kot znanost meri čas, se lahko
reče, da smo videli šele začetek
napredka. Znanstveniki, ki de-
lajo za razvoj radija, bodo pro-
ducirali sistem radijske pošte, ki
bo cenena, tajna in hitrejša ne-
go sedanja zračna pošta."

"Vse to je mogoče v dogledni
bodočnosti," je izjavil Sarnoff.
"Pritisniti bo treba le na gumb
in kontrola številnih radijskih
iznajdb bo vršila svoje delo. Iz-
delave se bodo ročne komunika-
cijske priprave, ki jih bo vsaka
oseba lahko nosila v žepu in v
katerih bi lahko govorila s kom-
murkoli na svetu."

Sarnoff je dostavil, ko bodo
znanstveniki odkrili nadaljne
skrivnosti daljave in prostora,
bodo upregli nove iznajdbe, ki
bodo omogočale posamezni osebi,
da bo lahko govorila s poznano
osebo kjerkoli na svetu, kakor
sedaj govori po telefonu.

Glede kontrole vremena, ki
ga sedaj kontrolirajo naravne
sile, je rekel Sarnoff, s pomočjo
radarja in drugih iznajdb bo
mogoče kontrolirati viharje in
druge uničujoče naravne sile.
Zadevni eksperimenti se že vr-
šijo.

"Iz tega sledi, da bomo lahko
imeli dobiček s tem, da bo-
mo pritisnili na radijski gumb,"
je dejal Sarnoff.

Akcija proti ruskim obiskovalcem

Justični department zahteva registracijo

New York, 10. okt.—Justični
department je naslovil formalno
pismo šestim odločnim ruskim
delegatom in petim članom ukra-
jinske kulturne delegacije, ki
so se udeležili Ameriškega slo-
vanskega kongresa v New Yorku,
s pozivom, naj se registrirajo
kot agenti tuje države. Pismo
vsebuje tudi svarilo o možnosti
legalne procedure, ki bo odre-
jena, če bodo ignorirali poziv.

Akcija departmenta proti ru-
skim obiskovalcem nima premo-
re. Registracija tujih agentov
v Ameriki je bila vojni ukrep
v svrhu kontrole aktivnosti onih,
ki so širili zunanjo propagando.
Ukrep se doslej ni izvajal proti
tujcem, ki so prišli v Ameriko
kot obiskovalci.

Neki uradnik ruskega general-
nega konzulata v New Yorku je
dejal, da se ruski obiskovalci
niso registrirali. Na nasvet konz-
ulata so zavrnili vsa povabila
od organizacij in pripravili se
na odhod domov. Ameriko bodo
zapustili o prvi priložnosti.
Sovjetsko poslanstvo v Wash-
ingtonu se o zadevi posvetuje z
ameriško vlado.

Med člani delegacije so slo-
viti pisatelj Aleksander Konej-
čuk, bivši ukrajinski zunanji mi-
nister; general Vasilij Kozlov,
junak Sovjetske unije in bivši
poveljnik beloruskih partizanov,
ki so se borili proti Nemcem v
vojnem času, in general Alek-
sander Gundorov, predsednik
vseslovenskega odbora v Moskvi.

Dobičkarji izželi \$300,000 iz \$600

Kongresni odsek razkril nadaljne manipulacije

Washington, D. C.—Zastop-
nik korporacije St. Johns River
Shipbuilding v Jacksonvillu,
Fla., je priznal pred kongresnim
odsekom, da so delničarji te
družbe prejeli \$300,000 čistega
dobička, po odbitku davkov, od
vlog, ki so znašale \$600.

Poleg tega pa je glavna druž-
ba iste kombinacije, ki ima lad-
jedelnice v Jacksonvillu, preje-
la \$300,000 dobička pred odbit-
kom davkov. Gradnja ladjedel-
nice je stala \$16,000,000.

Dalje je bilo pred kongresnim
odsekom razkrit, da je vladna
pomorska komisija plačala za
vsako izvršeno ladjo tipa Liberty
od \$1,508,906 do \$3,008,405 in
da so čisti dobički po odbitku
davkov znašali od \$23,650 do
\$110,00 od ladje.

Družba Louisiana Shipbuild-
ing je prejela \$2,000,000 za zgra-
ditev ladjedelnice v New Orleansu
in je posodila neki drugi
ladjedrski družbi \$600,000 v
obliki glavnice.

Ladjedelniške družbe so ime-
le zlate rudnike pri gradnji voj-
nih ladij, kar so prejemale o-
gromne vsote denarja od vlade,
delavcem pa so plačevale mize-
rne mezd. Kongresni odsek je
predložil številke, ki pričajo, da
je vlada plačala \$3,000,000 za
vsako ladjo tipa Liberty, kar je
predstavljalo najvišjo vsoto za
posamezno ladjo te vrste. Druž-
ba Marinship Corp. of Califor-
nija, ki je računala po tri mili-
jone za ladjo, je seveda požela
največje dobičke.

Kongresni odsek, ki preiskuje
dobičarske manipulacije ladjed-
rskih družb, je posvetil
v gnezdo, kjer so se legli naj-
večji vojni dobičkarji.

Kongresnik Bland, demokrat
iz Virginije, ki vodi preiskavo,
je zaključil zaslišanje, ki se bo
nadaljevalo po novembrskih vo-
litvah, kajti sedaj so politikaši

DISKUZIJE O PO- MANJKANJU MESA V WASHINGTONU

Vprašanje zasege klav- ne živine in mesa v ospredju

POŠILJANJE MESA V ANGLIJO

Washington, D. C., 10. okt.—
Visoki vladni uradniki so napo-
vedali, da bo Trumanova admi-
nistracija storila korake v resni
krizi, ki je nastala zaradi po-
manjkanja mesa. Napoved je
bila izrečena po diskuzijah v
Beli hiši med predsednikom
Trumanom in člani njegovega
kabinetata ter drugimi uradniki.

Naznanilo pravi, da so se se-
stali s Trumanom generalni po-
štar Hannegan, načelnik osred-
njega odbora demokratske stranke;
Paul Porter, načelnik urada
administracije cen; John R.
Steelman, direktor vojne mobil-
izacije; C. Anderson, poljedel-
ski tajnik; William L. Clayton,
pomožni državni tajnik; Clark
Clifford, Trumanov svetovalec;
Richard H. Shields, solicitor po-
ljedelskega departmenta, in Ri-
chard H. Field, glavni pravni
svetovalec urada administracije
cen. Konferenca je trajala sko-
ro tri ure. Truman se je prej
posvetoval tudi s federalnim ju-
stičnim tajnikom Clarkom.

Diskuzije so se nanašale na
praktična sredstva, ki bi omo-
gočila federalni vladi zaseg
klavne živine in zalog mesa v
skladiščih klavniških kompanij.
Možnost je, da bosta federalni
justični department in detektiv-
ski biro odredila preiskavo pro-
ti klavniškim kompanijam, ka-
tere je senator Theodore F.
Green, demokrat z Rhode Islanda,
obdolžil, da vodijo stavko
proti amerškemu ljudstvu.

Sugestija, naj Amerika kupi
500,000 glav klavne živine v Me-
hiki in drugih latinskih repub-
likah, je bila odbita kot neprak-
tična. Očitno je, da je pomanj-
kanje mesa potisnilo v zagon
Trumanovo administracijo. Bli-
žajo se namreč kongresne volit-
ve. Voditelji republikanske
stranke naglašajo v svojih go-
vorih, da je administracija od-
govorna za pomanjkanje mesa.

Poljedelski department je pri-
znan, da je Amerika poslala do
15,000,000 funtov mesa v Angli-
jo v zadnjih treh mesecih. Pri-
znanje je izzvalo ostro kritiko.
Doznava se, da se je Trumanova
administracija obvezala, da bo
poslala 50,000,000 funtov mesa v
Anglijo v zadnjih mesecih tega
leta.

Komunistična stranka naj razkrije število članov

Washington, D. C., 10. okt.—
Ameriška trgovska zbornica je
sinoči zahtevala, naj komuni-
stična stranka razkrije število
svojih članov in vire, iz katerih
dobiwa finančno podporo. Izja-
vila je, da ima mnogo komuni-
stov važne pozicije v vladnih de-
partmentih in da so ti izpodri-
nili veliko število lojalnih usluž-
bencev.

Eksakucija nemških vojnih zločincev

Bad Oeyenhausen, Nemčija, 10.
okt.—Šestnaest nemških vojnih
zločincev je bilo obsojenih v tem
mestu. Britsko vojaško sodišče
jih je obsodilo v smrt na vjaci-
cah zaradi mučenja in umora
40,000 ljudi v koncentracijskih
taboriščih.

prezaposleni z volilno kampa-
njo, da se bi bavili z dobičkarji,
ki so odirali vlado in davkopla-
čevalce na debelo.

Jugoslavija plačala odškodnino Ameriki

Denar bodo dobile družine ubitih letalcev

Washington, D. C., 10. okt.—
Državni department je naznanil,
da je jugoslovanska vlada pla-
čala odškodnino \$150,000 za živ-
ljenja petih ameriških letalcev,
ki so se ubili, ko so jugoslovanski
letalci sestrelili ameriško
transportno letalo v bližini Ble-
da, Slovenija, 19. avgusta.

Besednik departmenta je de-
jal, da je vsota \$150,000 manj
nego je zahtevala Amerika od
Jugoslavije kot odškodnino. De-
nar bo sorazmerno razdeljen
med člane družin ubitih letalcev.

Ubiti so bili stotnik Richard
H. Claeys, stotnik Harold F.
Schreiber, stotnik Glen H. Free-
stone in podčastnik Matthew
M. Comko in Chester J. Lower.
Njihova trupla so bila pripelja-
na v Ameriko in pokopana na
vojaškem pokopališču Arlingtonu
pri Washingtonu.

Državni department je izjavil,
da incident, ki je izzval nape-
tost med Ameriko in Jugoslavijo,
še ni izravnal. Amerika za-
hteva tudi odškodnino za razbi-
ta ameriška letala, ki so bila se-
streljena po invaziji jugoslovans-
kega ozračja. Jugoslovanska
vlada je izjavila, da ne bo pla-
čala odškodnine za razbita letala.

Vsota odškodnine je bila do-
stavljena Chase National banki
v New Yorku in kreditirana držav-
nemu departmentu. Pričaku-
je se, da bo kmalu razdeljena
med člane družin ubitih letalcev.

Odbori uspešni pri izravnavi sporov

Sistem efektiven v nekaterih slučajih

Washington, D. C.—Delavski
tajnik Schwellenbach je podal
izjavo, v kateri naznanja, da je
njegov sistem javnih odborov za
izravnavo stavk dosegel uspehe
v doli desetih mesecev, odkar je
bil ta sistem uveden. Namen
teh odborov je, da se preprečijo
stavke in izpori na podlagi do-
gnanih dejstev.

Javni odbori so izravnavali in-
dustrijske spore v več slučajih.
Odrnili so stavke v raznih in-
dustrijah, med temi spore, ki so
pred nekaj tedni pretli povzroči-
li stavke v telegrafski, elektri-
čarski, mornarski in drugih
podjetjih. Sistem za dognanje
dejav v sporih je v poskusu
veljavi od lanskega novembra.

Nathan P. Finesinger in drugi
člani odbora za dognanje dej-
stev v sporih so izjavili, da se
je ta sistem obnesel in bil učin-
kovit, dostavili pa so, da je ta
sistem pomanjkljiv z ozirom na
množico rešitev sporov, ker nima
moči pri sestavljanju kolektiv-
nih pogodb. Delavci in deloda-
jalci se upirajo prisilni arbitra-
ži in nobena stranka ni priprav-
ljena, da bi odstopila svoje pra-
vice v prilog arbitraže.

Schwellenbach si prizadeva,
da najde alternativo za izravna-
vo industrijskih sporov, da se
odprnejo stavke predno so okli-
cane, da se prepreči paralizira-
nje prometa ter da gre industri-
ski aparat produkcije nemote-
no naprej.

Člani omenjenega odbora so
dalje izjavili, da kljub temu, da
so v nekaterih slučajih uspešno
izravnavali spore in odvrgli stav-
ke, nepristranski javni odbori
nimajo dovolj moči, da bi bili
dovolj efektiveni v vseh sporih.

Sistem javnih odborov, ki ga
je uvedel Schwellenbach, je na
preizkušnji deset mesecev. Nje-
govji člani trdijo, da bi bil lahko
učinkovit v vseh slučajih, ako
bi dobil več moči, ne pa samo
pravo, da dožene vzroke spo-
rov.

PRAVNI SVETOVA- LEC ADF NAPA- DEL TRUMANA

Predsednik postal orod- je protidelavskih elementov

OBSODBA NEPRO- STVOLJNEGA TLAČANSTVA

Chicago, 10. okt.—Predsednik
Truman je bil predmet žgoče
kritike na letni konvenciji Ame-
riške delavske federacije, ki se
vrši v hotelu Morrisonu. Kritiki
je bil Joseph A. Padway, glavni
pravni svetovalec ADF.

Padway je dejal, da je Tru-
man demonstriral svojo nespo-
sobnost in naivnost v sponsori-
ranju protistavkovne zakonoda-
je. Postal je orodje protidelav-
skih elementov in žrtve zlobne
propagande proti organiziranim
delavcem. Padway je citiral
Trumanovo izjavo, katero je po-
dal v teku zasedanja kongresa.
V tej je dejal, da ne vidi nobe-
nega vzroka, zakaj naj bi se okle-
stavke ne odložil za 30 dni.

Delegati so pozorno sledili
Padwayjevemu govoru na kon-
venciji. Govoril je dve uri o ak-
cijah kongresa in Trumanove
administracije. Naglasil je, da
zakon, ki določa "ohlajevalno"
dobo 30 dni pred oklicem stav-
ke, ustvarja položaj neprosto-
voljnega tlačanstva in je v na-
spritu s provizijami federalne
ustave.

Padway je dejal, da sta naj-
boljša delavska zakona, ki sta
bila sprejeta v kongresu, Norris-
La Guardijev zakon, ki omejuje
izdajanje injunkcij proti stav-
karjem po federalnih sodiščih,
in Wagnerjev zakon, ki garanti-
ra delavcem pravico kolektivne
pogajanja in organiziranja v
unijah. Padway je obsodil Tru-
mana, ker je razbil stavko žele-
zničarjev zadnjo pomlad.

George Googe, direktor orga-
nizatorne kampanje ADF v
južnih državah, je povedal dele-
gatom, da je kampanja uspešna.
On je tudi napovedal, da bodo
unije ADF imele pet milijonov
članov v teh državah. Te imajo
zdaj že čez dva milijona članov
v južnih državah in med temi
je 450,000 zamorskih delavcev.

Bojazen pred Rusijo ni upravičena

New York, 10. okt.—Eleanor
Roosevelt, vdova pokojnega
predsednika, je izjavila, da žens-
ke lahko prevzamejo vodstvo
pohoda v mir ali v vojno, zeno
pa je naglasila, da ni nobenega
vzroka za bojazen pred Rusijo
in mišljenje, da ona ograža mir.
"Ženske bodo odločilni faktor,"
je rekla. "Zakaj naj bi se one
bale Rusije? Moč je v naših ro-
kah. Nihče ne more pobiti dej-
stva, da je Amerika najmočnej-
ša sila na svetu. Ena izmed
glavnih potežkoč organizacij
Združenih narodov je jezikovna
ovira."

Feldmaršal Keitel prosi za ustrelitev

Nuernberg, Nemčija, 10. okt.
—Feldmaršal Wilhelm Keitel je
apeliral na zavezniški svet za
kontrolno Nemčije za ustrelitev.
On je bil z drugimi nacisti vred
obsojen v smrt na večalnih na ob-
ravnavi pred mednarodnim vo-
jaškim tribunalom. V svojem
apelu je poudaril, da hoče umre-
ti kot vojak.

Padec števila židov v Berlinu

Berlin, 10. okt.—Berlin, ki je
imel pred izbruhom druge sve-
tovalne vojne 188,000 židov med
svojimi prebivalci, jih ima zdaj
samo 7,350. To dejstvo je na-
znanila židovska skupščina v
Berlinu v svojem poročilu.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združeno državo (levo Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaravnih lajkov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-58 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

ZANIMIVO PISMO
NEČAKINJE

Berwyn, Ill.—Prejel sem zanimivo pismo od moje nečakinje Tončke Tomšič, stanujoče v vasi Notranje Gorice, Brezovica pri Ljubljani. Datirano je 22. julija in se glasi:

"Dragi stric in teta!—Vesela sem bila Tvojega pisma. Pisano je bilo 21. maja, dobila pa sem ga šele 22. julija. Veseli me, da ste vsi zdravi, da niste preživljali vojnih grozot kot smo jih mi. Presenečena sem bila, ko pišeš, da ste v časopisu čitali, da je bil tudi naš dober očka žrtev podležev. Dobro je, da vam je znano kaj vse se je pri nas godilo in kaj se še dogaja. Rada bi videla, da bi zvedeli za vsa resnica, toda resnica v oči bode, zato je ta vršina blatna pred svetom.

Želim Ti malo opisati, kako je nas skozi vsa vojna mrevnarila okupator, povrh pa še domači izrodki-belogardisti. Vem, da čitaš veliko in da Ti je težko verjeti, da je narod toliko prestal. Vse je resnica, kar pišejo časopisi, in še več, kajti vse je nemogoče opisati. Rešeni smo bili šele takrat, ko je prišel iz gozda kralj Matjaž. Kakšno navdušenje je narod izkazal partizanski vojski, se tudi ne da povedati. Ljudje so kar rjuli. To je bil legendarni prizor, ki ga boš te prav gotovo videli v filmih tudi v Ameriki.

Kako smo bili srečni, ko smo po štirih letih prvič mirno zapali! Grozni so bili dnevi in noči! Blokada iz dneva v dan. Ljudi so pobirali, mučili, streljali ali pa jih odpeljali v italijansko in nemško koncentracijska taborišča, kjer so umirali od lakote. K maši ob nedeljah se ni upal iti več noben mož. Ko so prišli iz cerkve, so jih kar odpirali in odgnali. Če pa ni šel v cerkev, je bil pa sumljiv, da se skriva, zato so prišli na dom ponj. Moški so spali v skrivališčih, ker so bile ponoči aretacije. Za na polje smo morali dobiti dovoljenje, dostikrat pa sploh nismo smeli iz hiše.

Pokalo je vse navskriž. Mrtveci so ležali na polju in senožehtih. Govoriti pa ni smel nihče, da je kaj videl. Gorelo je ponoči in ponoči. Župnik je prišel tudi k nam povedati, da smo na listi za požig, vendar pa so nam prizanesli. Italijanska vojska pa je kradla ljudem živež, obleko, živino, izsekavali so gozdove in vse odvažali v Italijo. Na žalost pa je bila tem italijanskim banditom desna roka bela garda, domači izdajalci. Sramota!

Ljudstvo je silno stradalo. Zadnje leto smo prejeli živila za ves mesec toliko, kar si lahko snedli v treh dneh, dočim so se mastili belogardisti z dobro hrano, povrh pa so dobivali tudi lepe plače. Čim več zločinov je imel na vesti, tem bolj je bil plačan. Ko pa so propadli Italijani, se je bela garda kar lepo preselila k Nemcem in si nadela drugo ime: domobranci. Najgrše pa je bilo, ker so ljudstvo mrevnarili v imenu Boga. Stric, ali ni to božji rop?

Zanima te, kako je sedaj pri nas. Reakcija se upira in škoduje, kjer koli se da. Resnica je, da niso vsi zadovoljni z novim redom, kajti špekulantom in črnohorjancem je odklenalo. Nepoštenost se preganja in razkrinkava. Nihče ne sme ščititi krivice. Nikomur se ni bati, da bi ga zaprli, če je pošten. Nikomur ni treba več s klobukom v roki ponižno kimati in biti hvaležen, če je dobil klobuko.

Pri nas smo sedaj vsi enaki. V ljudstvo se veepija ljubezen. Tudi se ne sme nikomur očitati preteklosti. Glavna je bodočnost. Mnogi godrnjajo, da oblast vse premilo postopa. Tisti most med kmetom, meščanom in delavcem se podira. Vse dela, meščan ravno tako kot kmet. Medsebojno preziranje izgineva.

sodišču, kajti tudi proti njima ni nobenih dokazov, da sta koga "nameravala umoriti."

V tem procesu je justica končno zmagala tudi v Tennesseeju.

Spoštovan in plačan je tisti, kateri je bolj zmožen in več dela. Mnogo je udarniškega dela. Mladina pomaga graditi železniške proge in druge naprave. Mladina tudi ima redne sestanke, kjer se izobražuje in neverjetno hitro napreduje. Naš novi red napreduje skokoma. Postopačev nimamo in je vsakega sram, če ne dela.

Za hrano nimamo več takih skrbi, kajti se polagoma vse izboljšuje. Da se vse pravično vodi in urejuje, skrbijo ulični in vaški odbori, če pa kakšen odbor ni pravičen, se ga odstavi in izvoli drugega. Tudi jaz delam v teh odborih. Sem blagajničarka AFŽ, dalje v prosvetnem odboru in Rdečem križu. Prav tako moji otroci.

Očka pa zelo pogrešamo, posebno ker tudi on ne uživa tiste svobode, katero je tolikokrat prerokoval. Nikdar ne bo pozabljena tista noč, ko so ob polni ponoči belogardisti udri v spalnico in pobili mojega moža poleg moje postelje. Bilo je grozno. Njegovi možgani so brizgali po stropu in omari. Ves strašen prizor sem morala gledati, kakor tudi mojih šest otrok. Izrazili so se, da bi tudi mene ubili, ako ne bi bila bolna. Imela sem prav tedaj pljučnico in nisem mogla vstati. Pobrali so tudi ves denar. Dragi stric, lahko si predstavljajš moj položaj. Ostala sem sama s šestimi otroki, povrh pa še bolna. Najstarejši je bil star 15 let, najmlajša pa tri. K naši hiši se ni nihče upal, ker se je vsakdo bal za svoje življenje. Vendar pa so dobri ljudje na skrivnem skrbeli za nas. Na skrivnem je prišel do mene tudi zdravnik. Za vse te zločine je bila odgovorna tako zvana "črna roka", katero je podpiral škof Rožman. Ljudje so kar čez noč izginili. Potem ko so odjadrili na Korosko, so odkrili nešteto grobov. Neka družina je bila vsak dan v cerkvi, ko pa je zbežala na Korosko, so odkrili 12 žrtev, ki so bile zakopane kar na njivi. Nekateri sedaj s Koroskega pošiljajo pošto, da bodo prišli nazaj in jermene rezali iz naših kož. Tako so nahujskani, da so iz dobrih ljudi postali divjaki.

Vprašuješ glede vere in duhovščine. Vse je tako kot je bilo. Tudi birmo smo imeli, čeprav je škof pobegnil na Korosko. Reakcija laže, da se vero preganja, grdo laže! Da je tudi ta stvar na rešetih, je resnica. Plevele se čisti. Duhovnik je dobil isto kazen za svoje zločine kot kakšen drugi zločinec. Pravica za vse enako! Duhovniki, ki so bili pravični na svojih mestih, so od vseh spoštovani. Obredi se opravljajo kot poprej, prav tako imamo procesije in božja pota.

Mnogo ljudi je nesrečnih radi duhovnikov. Mnogi so raztepeni po raznih taboriščih, kajti duhovniki in belogardisti so jih zadnji trenotek naščuvali, da so odjadrili z njimi vred. Ko smo jih vpraševali, zakaj gredo, so nam odgovorili, da je tako "gospod" ukazal.

Vprašal si me, kako sedaj živimo brez očeta. Trda je, ker sem se vedno bolehn in otroci me črpajo, kajti so ravno v tistih letih, ko jim moram skrbeti budočnost. Država pe mi gre na roko. Seve, v polni meri pa mi ne more pomagati, ker je mnogo potrebnih. Agrarna reforma mi je oddelila nekaj njiv. Otroci so dobri in drug drugemu pomagajo. Pridno delajo, vmes pa študirajo. Štirje si že zbirajo poklice. Jožko je star 18 let. On ima malo maturo in se prav sedaj pripravlja za izpit, nato pa bo šel v šolo za blagovnega mojstra. Marjan je star 16 let, ima malo maturo in je sedaj v drugem letniku učiteljskega. Tretji, Marko, star 15 let, je pa šel na državne stroške študirat na Češko. Majda, stara 14 let, je v tretji gimnaziji in tudi pravi, da bo šla

na učiteljsko. Ciril je star 9 let. Darinka pa pet.

Sedaj pa zaključujem in Te prav lepo pozdravljam, kakor tudi teta in ostale—Tvoja nečakinja Tončka Tomšič."

Ivan Kušar.

POTOVANJE PO ZAPADU
(Nadaljevanje in konec)

Library, Pa.—V Renu smo se zopet ustavili za en dan in si ogledali igralnice, v katerih se igra za visoke vsote. Teh hazardnih igralnic je veliko v tem mestu in so odprte noč in dan. Ljudstvo igra kot obsedeno. Največ pozornosti sem posvečala nekemu moškemu, ki je sedel na vogalu mize in bil videti strasten igralec. Neki mladenič mi je povedal, da si je sposobil pet dolarjev na svoj površnik in že prigrabil \$1,400. Toda sreča se je obrnila in ob dveh zjutraj je bil prav tako suh kot tedaj, ko je prišel igrati. Videla sem, kako je preiskal vse žepe, ker pa ni našel ničesar v njih, je tiho vstal in odšel.

Tudi mi smo poskusili, toda sreča nam ni bila mila, zato smo sklenili, da odpotujemo naslednje jutro naprej proti zlati Californiji. Nekaj časa smo vozili skozi pust svet, pesek in kamenje, ko pa smo privozili v bližino mesta Sacramento, so se pa pričela lepa polja. V tem kraju se največ pečajo s sadjarstvom, breskvami, češnjami, hruskami in drugim sadjem. Potem smo dospeli v San Francisco in se peljali po mostu "Golden Gate Bridge". Začudili smo se, ker je bilo v San Franciscu tako mirno in ženske so bile oblečene v površniških in celo v kožuhih. Peljali smo se tudi po dveh mostovih "Bay Bridges", ki vežejo ta San Francisco in Oakland.

V Oaklandu smo se ustavili pri prijatelju mojega zeta, s katerim sta bila skupaj služila vojake v Angliji in Nemčiji. Bil je jako vesel našega obiska. Ustavili bi se bili tudi pri "Big" Tonyju, toda se je že znočilo, naša pot pa je bila še dolga.

Odpeljali smo se proti Los Angelesu. Videli smo velika polja sladkorne pese. Vozili smo se ob obali Pacifika, kjer je bila vožnja prav prijetna, kajti pihljaj je hladen veter. Dospeli smo v mesto Santa Barbara, katero nam je prav ugajalo in se ustavili za nekaj časa, proti večeru pa smo dospeli v Hollywood, toda hoteli smo priti do našega cilja in smo nadaljevali pot proti mestecu Azuli, v katerem živijo prijatelji moje hčerke in zeta. Pred letom so živeli v Coverdalu, Pa., a so se izselili v Californijo, kjer jim prav ugaaja. Bilo je veselo svidenje in pri njih smo ostali štiri dni.

Drugi dan smo se zopet odpeljali v Hollywood in si ogledali to zanimivo mesto. Tisti večer smo se prav imenito zabavali v družbi naših prijateljev. Obiskali smo več drugih znancev. Eden ima gostilno v Hollywoodu. Poprej je živel v Coverdalu, Pa. Ta družina ima lep dom in je bila prav vesela, ker smo jo obiskali.

Čas nam je kar prehitro tekel in treba se je bilo pripraviti na pot proti domu. Odpeljali smo se 20. avgusta skozi južno državo. Od Los Angelesa naprej so lepi in veliki oranžni nasadi in vinogradi, v katerih raste sladkorni kalifornijski grozdje. Po nekaj urah vožnje smo dospeli v Fontano, Cal., kjer smo obiskali družino Frank Pikl, ki je imela nekoč trgovino v Slovenju, Pa. V Fontano se je preselila pred 18 leti in ima lep dom in oranžni nasad. Mrs. Pikl nam je postregla s pristno kalifornijsko kapljico in domačimi klobasami. Najlejša hvala za postrežbo.

Iz Fontane smo vozili proti Arizoni. Sonce je neusmiljeno pripekalo. Dospeli smo do mesta Indio in se ustavili za isti dan. Dobili smo lepo stanovanje in se hladili v senci dateljnovih dreves, drugo jutro pa smo se odpeljali naprej skozi puščavo, katere je dolga nekaj nad sto milj. Vsekakor smo hitro prepotovali ta pust kraj, kjer se ne vidi drugega ko kamenje in pesek in tu in tam kakšen grm.

Z avtomobilom po Ameriki

Piše "Big" Tony Tomšič, Oakland, Cal.

(Nadaljevanje)

Isti dan sva tudi obiskala Slovenski muzej v spremstvu Jacka in Urške. Tajnik Slov. Muzeja je Erazem Gorshe. Njemu gre vse priznanje, ker izvršuje veliko dela brezplačno za to imenito institucijo. Njega smo poklicali po telefonu in je bil takoj na mestu. Vse je razkazal in tolmačil. Videl sem, da je še veliko dela, predno bo vse urejeno. Od kod vzeti denar, je pa vprašanje. Gorshe se trudi in razume delo in dela, a tudi on ne more živeti od same hvale, temveč ga je treba nagraditi za njegovo delo. Zatorej priporočam društvom in posameznikom, da podpirajo to plemenito institucijo, kajti v bližnji bodočnosti bo ponos vsemu slovenskemu narodu. Mene je zelo zanimala kranjska harmonika, katero sem videl v Clevelandu pred 43 leti. Na njo je igral mr. Korče, njegova hči Nežka pa jo je dala Slovenskemu muzeju.

Po dvanajst dnevnem bivanju v metropoli sva se z mamo oddolila, da se posloviva. V tem času sva prišla v dotiko z mnogimi prijatelji, značci in neznanci, kakor tudi s sorodniki. Kamor sva prišla, povsod so naju gostoljubno sprejeli. Toda ta naselbina je tako velika, da v tako kratkem času ni mogoče vseh obiskati. Tisti, katere sva prezrla, naj nama oprostijo.

Ker sta Jack in Urška imela isti teden počitnice, sta me vprašala, če dovolim, se bosta pripeljala za nama v Detroit. "Če bo nas več skupaj, bolj bo lušno," sem jima odgovoril. Dogovorili smo se, da se snidemo drugi dan pri družini Frank Ravnika v Lorainu, Ohio. Rečeno, storjeno!

V Clevelandu je bilo res lepo, ali ni bilo mogoče vseh obiskati. Dne 2. julija sva se poslovila. Vozeč po St. Clair ave. proti 55. cesti, sem se še enkrat nazaj in sem rekel sam pri sebi: zdravljeni Clevelandčani in velandčanke! Hvala vam za stoliubni sprejem." Po krvožni došpeva v prijazno stece Lorain, O. Obiskala najine prijatelje, s katerimi se seznanila na 11. konventu Ostala sva pri njih čez noč, stregli so nama z vsemi dotami. Po večerji smo šli na rando. Seveda, na zahtevo pričel vleči koncertino.

Tisti večer smo obiskali ca mrs. Ravnika, Jacka Tomšiča. Tudi sosedja se piše Tomšič. Jako vljudna žena. Prek ograje sva se seznanila. Rekla je, da rada bere Prosveto, dostavila, da me ne bo drugače kot po dopisih.

Potem smo šli še v Narodni dom, kjer so isti večer v njih prostorih igrali "bin Ker je bila točilnica prazna, Ravnika pa je šel ob 11. zvečer na delo, smo mi šli spat.

Drugi dan pa prideta Jack Urška Tutin iz Clevelanda, smo se dogovorili. Mr. in Ravnika sta nas spremljala, kjer smo se poslovili prijazne družine. Ona dva se vrnila na dom, mi smo je mahnila proti Detroitu.

No potu smo se ustavili Hermanu Ruglu v Dearbornu, kamor smo dospeli ob 4. uri popoldne. Herman je prišel za la domov ob 11. uri. Z Jack sva igrala "židano marelo". Je zelo vesela narave. Takoj je pogostil z "železno" in pivom. Vsi smo imeli pri Ruglu zabavno stanovanje. Drugi dan je bil julij, praznik neodvisnosti. Voznik je bil Herman in po smo se v Detroit. Obiskali Henryja Bozicha. On je bil krat pri nas, ko je služil St. Sama.

(Dalje prihodnjic.)

Justica slavi zmago

V državi Tennessee so zadnje dni zopet imeli sodni proces, ki je obračunal nase pozornost širših krogov dežele. Ni bil to kakšen "opičji" proces kot pred dvajsetimi in več leti, ko je tam sedela na zatožni klopi Evolucija, marveč proces proti 25 zamorcem, ki so bili obtoženi "nameravanega umora" državnih policajev. V resnici je na zatožni klopi sedela Justica, kajti dominantno vprašanje je bilo, da-li veljajo tudi za zamorce v ustavi zajamčene pravice.

Predno se na kratko pogledimo v ta proces, ki je imel tipično hitlerjansko ozadje rasne persekucije, z veseljem omenimo, da je v tem procesu na veliko začudenje zmagala justica. Razen dveh so bili vsi ostali obtoženci, po številu 23, spoznani nekrivi po "beli" poroti. Na biblijskem jugu se kaj takega zelo, zelo redko zgodi, da bi belopoltna porota ali sodišče oprostilo zamorce.

Ozadje tega procesa, kot ga je opisal znani pisatelj Vincent Sheen, je sledeče:

V malem mestecu Columbia, Tenn., z nekaj tisoč prebivalci je prošlega 25. februarja zavreščalo med belopoltni, ki so se skoraj do zadnjega dvignili proti zamorski četrti. Zgodovina tega mesta je posejana s plemenskim sovraštvom in v preteklih desetletjih je prišlo že do več linčanj. Žrtve so bili seveda zamorci. Nihče ni bil nikdar kaznovan. Toda do takega rasnega terorizma še ni nikdar prej prišlo kot omenjenega dne, ko se je po nastanku noči zgrnila na zamorsko četrt ne samo civilna drhal, marveč tudi so državni policajev in 400 milicnikov.

Do te hitlerjanske rasne eksplozije je prišlo vsled majhnega incidenta. Neka zamorka se je s svojim sinom, veteranom zadnje vojne, napotila v belopoltno trgovino, kjer je imela v popravilu radio. Trgovca je obtožila, da jo je ocalil — za slabo delo poslal visok račun. Trgovski pomočnik je ženo udaril po obrazu, naka mu je njen sin tako prikopal, da je skozi izločno okno zletel iz trgovine.

Ta incident je takoj privabil skupaj množico in tudi policijo. Slednja je aretirala zamorko in njenega sina in ju odgnala v ječo. Ker je po mestu med belopoltni začelo vreti, je nekdo za aretiranca hitro položil kavčico, naka sta bila izpuščena iz zapore in hitro odpeljana iz mesta. Drhal je potem navalila na ječo, da bi iztrgala aretiranca in ju linčala. Ker ju ni več našla v zaporu, je pričela še bolj divjati in se pripravljati, da navali na zamorski predel mesta.

Medtem je bil o situaciji obveščen governor, ki je v Columbijo hitro poslal 400 milicnikov in 100 državnih policajev. Toda namesto, da bi se ta "postava" postavila proti drhali in poskrbela za mir, se ji je pridružila in jurila na zamorsko četrt.

Ko so zamorci videli, kaj se pripravlja, so se poskrili v svojih kočah, zabarikadirali vrata in okna, ugasmili luči in v velikem strahu čakali, kaj se zgodi. In zgodilo se je kmalu. Ko se je dobro znočilo, je oborožena drhal z državno policijo in vojaštvom obkloplila in navalila na zamorsko četrt, ki nosi ime "Mink Slide" in odprli se je pravi pekel. Drhal je pričela razbijati okna in vrata in vsekrižem streljati. Kdor izmed zamorcev je imel kakšno orožje in naboje, je seveda tudi odgovarjal s strelji.

Posledica tega divjanja je bila, da je bil ves trgovski del zamorske četrti razbit in večje število oseb ranjenih, med njimi tudi štirje državni policaji.

Temu pogromu je potem sledila masna aretacija zamorcev. Okrog 130 zamorcev je bilo vrženih v zapore, kjer so jih držali dalj časa in dnevno pretepali na slični način kot so delali naciji v koncentracijskih taboriščih s svojimi žrtvami. Dva zamorca so pretepli do smrti, čes, da sta hotela ubežati. Policija je faktično trdila, "da sta bila ubita na begu" — nekaj aličnega kot v nacijski Nemčiji!

Po daljšem času mučenja in pretepanja so 25 zamorcev obdržali v zaporu pod obtožbo, da so "nameravali umoriti policaje," ostale aretirance so pa izpustili. Kot pravi Vincent Sheen, so jih omenjeno število pridržali v zaporu na podlagi nacijskega načela "kollektivne krivde", dasi niso bili nič bolj in nič manj krivi kot oni, ki so bili izpuščeni. Ampak oblast je morala nekoga pridržati in tako si je izbrala 25 grešnih kozlov.

Končno se je proti tem obtožencem pred par tedni pričela obravnava v Lawrenceburgu, sedežu okraja. Ker so bili za porotnike diskvalificirani vsi zamorci, je bila porota sestavljena iz samih belopoltncev. Za obtožence je bilo to slabo znamenje in posebno še, ker je bil sodnik odprto na strani državnega tožilca, obrambi pa je pridno metal polena pod noge. Ko je glavni zagovornik hotel podati zgodovinsko ozadje socialnega življenja zamorcev v Columbiji, to je njih stalno izpostavljenje rasni diskriminaciji in več slučajem linčanja, ga je sodnik enostavno ustavil in prepovedal vsako pomeganje v dogodke zadnjih desetletij. Prav tako je poroto tudi večkrat poslal iz sodne dvorane, da ni slišala zagovornikovih argumentov.

Kot državna priča je bil poklican tudi državni varnostni (policijski) načelnik Lynn Bomar. O njem pravi Sheen, "da je izgledalo, da je mož zelo iznevoljen, ker je bil sploh pozvan pred sodišče. Človek je dobil vtis, da je on smatral vsako diskuzijo o tej zadevi kot velik nesmisel." Resnica je, da Bomar v svojem arcu sploh ne priznava, da so zamorci ameriški državljani."

Slično bi se lahko reklo tudi o državnem tožilu in onih, ki so se udeležili tega drhalskega nasilja. Ker državni tožilec sploh ni mogel prinesiti nobenih dokazov o kakšni krivdi obtožencev, je porota razen dveh vse oprostila. Edina evidenca proti ostalima dvema je par starih lovskih pušk, ki sta bili zaplenjeni v njunem stanovanju. Obramba upa, da bosta ta dva oproščena na višjem

V ZALI

Dr. IVAN TAVČAR

(Nadaljevanje)

"Vzdihovanje," odgovori deklica mrzlo, "vzdihovanje ti ne bo pomagalo! Kam ga hočete spraviti? Kam drugam nego v našo hišo, gori na vrhu Zale! Posteljo imamo in belega perila tudi, da se mu pripravi ležišče. In stara mati umeje rano obvezati spretnije od ranocelnika iz mesta. Od gorskih rastlin pa ima pripravljeno obilo mazila, ki rane hladi in celi. Za prvi trenotek mu je pomoč gotova, pozneje pa lahko pokličete svojega ranarja, da ga po gosposki navadi obeže. Počakaj torej tukaj! Če pridejo hlapci, počakajte vsi, da vam pokažem pot v hišo!"

Nato odide. Sluga pa mahne po zemlji, glasno jokajoč in tožeč. Ali za svojega gospoda ne stori ničesar. Le-ta leži kakor posekano drevo na mestu, in kri mu rosi telo in obleko. Zdalet v dolu radostno zapoje lovski rog in zmagovalno oznanja tihi Zali, da je pokončan in ugnan gozda četveronogi vladar. Najprej prihite na kraj nesreče upuhani psi. Začutivši človeško kri, vohajo okrog svojega gospoda, potem se umaknejo ter obseže tuhtant. In sedaj in sedaj dvigne ta ali oni tanko glavo proti nebu ter žalostno zatuli. Za svojim gospodarjem je žalovala uboga žival, dobro čuteč, da ga je zaleda huda nesreča, njega, ki je s svojo srčno krvjo rosil zemljo okrog sebe. Skoraj prinese dekle mrzle vode. Prej je je natrgala mehkega mahu in ga ranjencu potisnila pod glavo, da je zložno ležal. Sedaj pa mu z vodo moči blede čelo in z mehkim robcem izpira rano, grozno zevajočo. Ko mu je močila čelo, se ni prebudil; ko pa mu je pazno in rahlo brisala rano, se je zavedel in odprl modro svoje oko.

"Kako me peče!" zastoka v bolečinah in se poizkuša z zdravo roko dvigniti z ležišča. Posreči se mu nekoliko, in motne poglede obrača po okolici. Ali zopet se mu skali zavest. Tedaj se prikažejo njegovi hlapci in stopijo iz grmovja na planico. Naklestili so zelenih bukovih vej, na katerih so težko nosili težki plen dalašnje gonje. Bili so štirje čvrsti možaki, ali vendar jim je znoj zalival obraze, ko so se bližali s težkim bremenom. Prišedši na mesto, opazita prva dva svojega gospodarja v krvi. Tako se prestrašita, da izpustita drogeve in da se mrtva zver z zamolklim ploskom zavalji na tla. To vzdrami pse, da hruseče planejo k medvedu ter mu trgajo kosmatino s kosmatoga trupla. Hrušeč in vriče pa pretrese kanonika, da se popolnoma zave. Kipeče vpraša: "Kdo ga je? Kdo ga je? Ha! Da je le obležal!"

"Bil je popolnoma mrtev," odgovori hlapec, "ko smo prišli do psov, ki so ga trgali v svoji sredi. Bežečega je dohitela smrt!"

"Torej je bil dobro zadet! Hvala ti, sanče Huberte!"

Krvavo roko je iztegnil proti mestu, kjer je ležal ubit medved; potem pa ga je zopet minila življenja zavest, in zgrudil se je na tla.

Skoro nato so naglo hlapci ranjenega gospodarja na mehko vejevje, na drugo nosilnico pa ubito zver. In ta tožni izprevod se je potem pomikal proti Mrakovi hiši. Ali vse tiste, ki so nekoliko prej lovsko navdušeni hrumele po tihem logu in gonili divjačino, da bi jo pobili in

uničili, dasi je živel prav tako rada, kakor rad živi zemlje gospodar, krvoločni človek, vse tiste je morila skrb in žalost.

Tedaj je dostavil kaplan Andrej: "Oddehniva se nekoliko in natoči mi kupo rumenega vina, da ga izpijeva na čast in slavo svojim lovskim pradedom, ki so nekaj gonili zverjal po zeleni Zali!"

Natočil sem vina v čiste kupe, in izpila sva ga v slavo lovskim svojim pradedom in zlasti v tvojo slavo, kanonik Amande, ki si pred stoletji s svojo krvjo napojil to zemljo, kjer sva midva počivala in razvnetega srca pričakovala zornega jutra, da bi pobila žival, ki je takisto radostno kakor midva dihala v rahlem zraku. Tedaj se je privlekel iz tihega gozda Jernač izpod Skale. Oprezno je stopal in se ogibal vsake sulkajdi, prav kakor bi na sleherni veji tičal petelin in bi se bilo bati, da ga preplaše in odpode nerodnega lovca neoprezni koraki. Stopivši k nama, je izpregovoril zamolklo: "Dva sem zasledil, prvi sedi tam doli pri kopicu na samotni jelki. Tam blizu je stara bukev, in iz njene dupline sem vzel lansko leto poljšo zalego; ali jelka stoji samotno, in preklicano težko se bo zalezlo pod njo! Enkrat samo sem stopil napačno, pa je že dvakrat in trikrat ježno zaklepal v vrhu, da sem komaj zlezal izpod njega v bukovje nazaj. Če ne bo drugega, potem šele gremo na tega."

"In kje je drugi?" vpraša gospod Andrej.

"Drugi je bolj v goščavi," odgovori lovec, "doli pri studencu, ki izvira pri treh smrekah, katerih srednje je letos sneg podrl. Na teh smrekah tiči in zaljubljen mladček mora biti, ker je takoj z mrakom pričel peti, da sem ga dolgo poslušal. Ta je pripravnejši in za gospoda Andreja kakor nalašč!"

"Vse to je dobrega pomena, bratec Andrej!" izpregovoril zadovoljen. "Izpija še čaši! Potem pa pride vrsta nate, da mi razložiš, kako se je zgodilo nesrečnemu kanoniku Amandu, ko so ga odnesli v Mrakovo hišo."

Kaplan Andrej nadaljeval:

Ko se je kanonik Amandus zopet zavedel, je ležal v svetli kmetijski sobici na postelji, pregrnjeni z belimi rjuhami. Sobica je bila svetla, toda tesna, in tik postelje je bilo ravno toliko prostora, da je za silo kdo mogel mimo nje. Ko se je vzbudil, se je čutil slabotnega in bilo mu je, kakor da bi padel iz višine in si padši razdrobil ude. Vse ga je bolelo! In tako truden je bil, da je težko izpregledal. Posebno ga je bolela ranjena rama. Ko se ozre po sobici, se šele zave svojega položaja in se spomni, kako se je postavil proti razarjenemu medvedu. Zdalet znova začuti vse bolečine, kakor jih je začutil v tistem trenutku, ko ga je zver prasnala po rami. Tudi deklica, sedeča pri oknu, mu je bila znana. V gozdu že je govoril z njo, preden se je boril z medvedom. Pri oknu je sedela in prav pazno čitala iz knjige.

To čitanje pa je takoj vzbudilo veliko sumnjo mlademu kanoniku. Res, to je bilo sumljivo! Kako pride knjiga v to pogorje in kje se je naučila ženska tega kraja čitati tiskano knjigo?

(Dalje prihodnjič.)

in izbrati za seme samo tisto, ki ima vse lastnosti pravega nanteškega korenčka."

"Vidiš, tako se dela. Potem pa imaš lepo korenje. Ne pa tako, kakor delamo mi, ko vse zmešamo in dobimo potem korenje, ki ima vse mogoče oblike in lastnosti," sta se pogovarjali dve tovarišici.

Uspehi križanja

"Bavimo se tudi s križanjem raznih sort, da bi izboljšali kakovost zelenjave. Tam v kotu vidite še skoraj dozorele semence zelene, križanske 'Luksemburške' s 'Praško' sorto. Njen gomolj je bil izredno lep. Prvi rezultat zanimivega poskusa križanja dveh sort solate, in sicer zimske in majniške, pa lahko vidite v spodnjem desnem kotu. Hoteli smo dobiti neko srednjo sorto, ki bi združila v sebi najboljše kakovosti obeh. Še letos bomo dobili njeno seme. Doslej ta solatka še nima imena. Krstili smo jo začasno za MP št. 7. Če bo križanje uspelo, ji bomo že izbrali primerno ime."

Zadružnike je zanimalo vse. Pazljivo so si ogledovali koticke, kjer so semence čitili pred samovoljnim križanjem s sorodnimi sortami visoki osamniki. Ogledali so si shrambe za semence in prve pridelke semen. V visoki omari s številnimi predali so že prve zaloge.

"Semen bo torej dovolj. Boste tudi zadržali kaj poslali?" so zadružniki spraševali tov. Pezdirc.

"Zakaj ne? Nekaj semen smo že oddali semenarni za Slovenijo. Vaša zadruga naj kar zbere naročila in nam sporoči količine. Pa jih boste dobili!"

Predsednika zadruge je to zagotovilo posebno razveselilo, saj je imel letošnjo pomlad mnogo dela z naročanjem in iskanjem semen za zadrugo. Med pogovorom so se vsi pomaknili za hišo, kjer so nasadi jagodjača.

"To so pa robidnice," je vzkliknila mlada tovarišica, ki si je ogledovala rastlino.

"Ne, to so maline," ji je opozorila druga, ki je gledala sad. Tovariš Pezdirc pa se je smehljaj in molčal. Poiskal je dve kakor oreh debeli jagodi in ju prinesel na dlani pokazat.

"Zal smo večino tega pridelka že pobrali. To je križanka robidnice in maline. Obliko ima

Kako smo obnavljali Bled

Težka je bila letošnja pomlad naloga sodelavcev "Turist hotela" in še posebej novo ustanovljene izpostave na Bledu. Težka predvsem zaradi tega, ker je bilo potrebno obnoviti delno uničene naprave v določenem času, do pričetka sezone. Toda z geslom "Bled delovnemu ljudstvu!" smo skoraj v enem mesecu dovršili glavna obnovitvena dela.

Med prvimi popravilnimi objekti je bil hotel "Jelovica", ki je bil manj uničen kakor drugi. Obnovili smo parket, instalacije vodovoda in centralne kurjave, naprave v kuhinji in pralnici, preplekali in preslikali prostore v dependanci ter jih pripravili za stanovanja osebja. Pritiljeje dependance je preurejeno za glavni ekonomat in delno je urejena že tudi fasada. Hotel je bil odprt že 1. junija, torej celjo pred pričetkom sezone. Jeseni bomo z delo še nadaljevali.

Najbolj opustošena je bila velika zgradba "Park hotela", ki je bil med okupacijo gnezdo gestapovcev. Nekateri spodnji prostori so bili spremenjeni v ječe in tako izkazani, da v začetku nismo niti računali na možnost obnove do otvoritve sezone. Vendar smo tudi ta hotel obnovili in danes s njem gostje. Hotel je razdeljen na tri dele, novi, srednji ali stari trakt in nedograjeni del, koder je podzemna zveza z glavno kuhinjo in kazinjskim poslopjem. V obratu je novi štirinadstropni del stavbe, kjer so spet zgrajene električne naprave, vodovod, obnovljen parket in novo preplekanje stene ter številne balkonske ograje. Tudi ključavnice in več drugih drobnih stvari je bilo treba obnoviti. Vsa stavba je bila pred uporabo ciklonizirana, obnovljen je tudi do 80% uničen inventar.

Tesno povezana gradbeno in upravno s "Park hotelom" je ka-

robidnice, okus pa maline. To se nam je izvrstno posrečilo. Zanj se posebno zanima Sadjarsko in vrtnarsko društvo."

Resnično nihče ni mogel skriti presečenca nad tem sadom. Tako velikih in okusnih "robidnic" še nikoli niso videli.

"Kako vam je pa uspelo pridelati semenskega graha?"

"Izvrstno. Imeli smo več sort, ki so bile nasajene druga poleg druge. Ker pa so ob različnem času cvetele, se niso križale. Grah je že pospravljen in njive posajene s koruzo." (Konec prihodnjič.)

Proslava 100-letnice rojstva Svetozara Markoviča

Da bi se srbski narod čim dostojneje pripravil na 9. september 1946, 100 letnico rojstva enega največjih svojih sinov, Svetozara Markoviča, je bila dne 31. julija sklicana seja, na katero so bili povabljeni Mitra Mitrovič Džilas, minister prosvete LR Srbije; rektor belgrajskega vseučilišča Velko Petrovič; pisatelj Ivan Popović in direktor drame Narodnega gledališča v Beogradu. Prisotni so bili tudi člani različnih organizacij. Svetozar Marković je dal vsi sbrski književnosti novo smer. Bil je neizprosni bоре delavskega razreda. Založba "Kultura" bo objavila veliko števil njegovih del ter ga tako še bolj seznanila z ljudstvom. Ob 100-letnici njegovega rojstva pa bodo na raznih prireditvah po vsej Jugoslaviji proslavili njegovo ime.

vodnih naprav, od stolpa dalje, pa bo obnovljen po glavni sezoni. Tudi čolnarna, sestavni del kopališča, je z dokupom novih popravilnih čolnov spet zaživela. Obnovljeno kopališče in čolnarno je po dogovoru prevzel v upravo blejski mestni ljudski odbor.

Pri vseh obnovljenih stavbah so opravljena tudi vsa steklarska dela, obnovljeni vsi potrebni napisi na hotelih, uradih in kažipotih. Večje delo je bilo opravljeno tudi s temeljito obnovo obale pri kavarni "Kazino" in z ureditvijo parkov. Iz nalašč za obnovo parkov in poti napravljene kamnolome v Zaki smo speljali preko 100 kamionov vrtnega peska, mnogo smo ga spravili tudi iz Save. V obnovljenih nasadih je oživljen tudi vodomet, in ko smo dobili žarnice, ki jih je ostalo le še nekaj desetlin, je Bled zažarel v svoji prejšnji lepoti.

Je pa na Bledu še precej zunanjih del, ki se brez ovire za obratovanje nadaljujejo. Preko sezone je največ dela predvsem z zelo poškodovanim hotelom "Splendid".

Razni mali oglasi

POTREBUJEMO

izkušene in ne izkušene

"BINDERY GIRLS"

Knjigovezniško delo

CHICAGO BOOK BINDERY
117 W. Harrison St. - Webster 7766

Hišna pomoč

KUCHARICA

Visoka plača

Privatno sobo - Izvrstna družina - Štiri odrasle osebe - Zahteva se priporočila. Na severni strani mesta.

Kličite:

MRS. SULLIVAN

Tel. Calumet 6633

GLEJTE PRIDITE

Zdaj je čas, da zidate na vaši ali na naši loti. Izberite si iz naših načrtov.

VAŠ KRAŠNI, IZ OPEKE ZIDANI "BUNGALOW"

Niske cene - \$5,950.00 in več ali pa \$900 naplačila kupi prijazni dom, široka lota, turnace gorkota, Cene \$3,950.00

Po dnevu, večerih in ob nedeljah so uljudno vabljene G. Ls na ogled. 3558 ARCHER AVE. - LAF. 0909

FARMA NA PRODAJ

Proda se 80 akrov farma, 60 akrov obdelano in 20 akrov šuma. Šest sobna hiša, cementirana klet. Štala za 25 glav živine, kokošnjak in svinjak. Okrog 60 sadnih dreves. Električna in voda napeljana v poslopju. Proda se po zmerni ceni. Proda se tri nadstropna zidana hiša v slovenski naselbinji na Cermak Rd. Za ceno in druga pojasnila obrnite se na:

PILSEN REALTY CO.

John Zvezich

1758 West Cermak Rd., Chicago 8, Ill.
Tel. Chicago 9785

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 na tednik, so jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Druž. dr. v Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.90	1 tednik in 6.30
2 tednika in 9.80	2 tednika in 12.60
3 tednike in 14.70	3 tednike in 18.90
4 tednike in 19.60	4 tednike in 25.20
5 tednikov in 24.50	5 tednikov in 31.50
Za Evropo je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawrence Ave. Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenjih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Družna _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Poučni izlet na državno posestvo

Ljubljanski zelenjadarji so si ogledali državno kmetijsko posestvo Dvor pri Radečah, ki se bavi s zelenjadnim semenogojstvom

Dravno kmetijsko posestvo Dvor pri Radečah ima nalogo pridelovati zelenjadna semena. Ze v maju smo obširno poročali, kako je vodstvo skupno z delavci podjetno prišlo za delo in v kratkem razdobju doseglo prve uspehe. Ze tedaj je bil velik rastlinjak na Dvoru poln raznih zelenjadnih sadik, ki so jih kasneje sadili na dolge njive. V kratkem času jim je uspelo vzgojiti lepe glave zimске in majniške glavne solate, imeli so posajeno debelo semenako zeleno, na tisoče sadik paradiznika, paprike in vseh drugih zelenjadnih rastlin, ki se gojijo v toplih gredah. Ni bil na poln bujnega zelenja samo rastlinjak. Tudi po njivah so že zeleneli veliki semenski nasadi graha, korenja, solate, čebule, porov itd. Na Loki pa so se tedaj ukvarjali s cepljenjem rži, da bi pridelali ržene rožičke - dragoceno zdravilo. Delalo se je od jutra do večera v hlevih, kokošnjaku, na polju in povsod drugod na posestvu. Posestvo je naglo dobivalo novo zunanost. Neumorno delo ga je dvigalo iz zapuščenosti v vzorno ustanovo naše kmetijsko pospeševalne službe.

Za delo posestva so se začeli zanimati številni obiskovalci od blizu in daleč. Obiskali so ga

gojenci kmetijskega instituta v Zagrebu. Prišel je filmski reporter našega filmskega podjetja in v posnel najvažnejše prizore iz življenja in dela na posestvu. Nedavno nedeljo pa ga je obiskala večja skupina Ljubljancev, članov zelenjadne zadruge. Večino med njimi so imeli Krakovčani in Trnovčani, ki že dolgo slovijo kot dobri pridelovalci zelenjave.

Ljubljanski zelenjadarji so se združili v zadrugo, da bi si s skupnimi močmi pomagali k napredku. Ker so vedeli, da se lahko na tem posestvu, ki se bavi prav tako z gojitvijo zelenjave, čeprav v druge svrhe, marsikaj naučijo in da lahko spoznajo orodje in stroje, ki bi jim bili tudi njim koristni na poti napredka, se jih je poučnega izleta udeležilo veliko števil. Uprava posestva in sindikalna podružnica sta jih gostoljubno sprejeli in jim omogočili ogled vsega, kar jih je zanimalo.

V rastlinjaku na Dvoru

Rastlinjak na Dvoru je bil prva postaja, ki jih je posebno zanimala. Po dobrih dveh mesecih, kar smo ga ponovno videli, je kazal že znatno drugačnice. Prostor dozorelih in pravljenih semenec so zavzeli mladi nasadi korenja, petršilja, kole-rabe in solate drugih sort. Semence lepe zimске solate so bile že v shrambah. Bujno pa je cvetela majniška solata.

Zadružniki so stopali od nasada do nasada, se ustavljali, ogledovali, čudili in povpraševali.

Namestnik upravnika tov. Pezdirc, ki jih je vodil, jim je potrpežljivo razlagal.

"Solatnemu semenu smo posvetili mnogo pažnje in truda. Pridelali bomo dovolj prvostne semena. Za seme smo uporabljali samo najlepše glave. V shrambi imamo že veliko množino dozorelih semenec."

"Ali jih ne sušite na soncu, dokler jih ne omanete?" se je zanimal zadružnik, ki se bavi s pridelovanjem semen za domačo porabo.

"Ne, ker to ni najboljše. Seme izgubi na soncu preveč vlage in nima potem pri kaljenju polne moči."

Neka zadružnica se je zgle-dala v mlad nasad rdečega korenja:

"Tega pa imate nedvomno za domačo porabo, ker je tako žibek. Ta gotovo ni za seme."

"Nasprotno, ta je za seme, kakor je za seme tista mlada rumena kolerabica, ki jo vidite na drugi strani. Semenski korenček mora naglo rasti, ne sme dobiti trdih žil. Jeseni ga izpuli-mo in nato prezimimo v kleti."

"Mi ga pa pustimo kar na prostem, saj mu mraz ne škoduje."

"To je res. Vendar, mi smo državno podjetje, ki odgovarja za kakovost semen. Mi ne moremo in ne smemo delati, kakor dela zasebnik, ki ne čuti dovolj odgovornosti. Mi moramo pro-dateljti le seme, ki bo resnično odgovarjalo kakovosti, ki jo zahteva pridelovalec. Zato mora-mo jeseni vse korenje izkopati